

Tarih ve GÜNCE

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
Sayı: 14 (2024/Kış), ss. 177-202.

Geliş Tarihi: 13 Aralık 2023

Kabul Tarihi: 31 Ocak 2024

Araştırma Makalesi/Research Article*

Kıbrıslı Türklerin Dayanışma Çabalarına Bir Örnek: Türkiye’de Yaşanan Depremlere Yapılan Bağışlar (1940-1950)

Duygu YILMAZ**

Öz

1571’de Türkler tarafından fethedilen ve 1878 yılına kadar Türk idaresinde kalan Kıbrıs Adasında yaşayan halk gerek yakın coğrafi konumu gerekse kültürel ve sosyal özellikleri sebebiyle Osmanlıların karakteristik özelliklerini yansıtmış, İngilizlerin ilhakiyla başlayan dönemde dahi anavatan Türkiye ile bağların sıkı tutulması için çalışmıştır. Bunun en güzel örneklerini Millî Mücadele Dönemi’nde anavatanın kurtuluşu için her türlü desteğe hazır olacaklarını bildirmeleri ve Cumhuriyet’in ilanından sonra ise Atatürk inkılaplarıyla başlayan modernleşme sürecini buldukları bölgelere yansıtmak yoluyla benimsemelerinde görmek mümkündür. Kıbrıs Türk halkı bu yöndeki çabalarını basın ve yayın yoluyla göstererek Türkiye için moral kaynağı olmuştur. 1930’lu yıllar boyunca Ada’da baş gösteren karışıklık ve Adanın Yunanistan’a devredilmesini isteyen Kıbrıs Rum kesiminin başlattığı isyanlar karşısında Türkiye, Kıbrıslı Türklerin güvenli bir ortamda bulunmaları için girişimlerde bulunmuş, bu etkileşim Türkiye ile Kıbrıslı Türklerin dostluk bağının güçlenmesine katkı sağlamıştır.

İki kesim arasındaki dostluk ilişkileri sadece siyasi boyutta değil ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda da gelişme göstermiş, bu noktada ziyaretler gerçekleştirilmiştir. İki tarafı sıkça bir araya getiren eğitim alanındaki adımlar dostluğu ebedi kılmıştır. Özellikle Kıbrıslı Türklerin yükseköğrenim konusundaki ihtiyaçları Türkiye’deki üniversite ve enstitülere kabul edilmeleri yoluyla karşılanmıştır. Ayrıca Türkiye’den Kıbrıs’a gönderilen öğretmenler, Adadaki Türklerin eğitim hayatlarını geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Kültürel faaliyetlerde ve spor alanında atılan dostluk adımları ve Kıbrıs Türk halkının seslerini duyurmalarının

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Dr. Öğretim Üyesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Sosyal Bilimler Bölümü, Ankara, (dryilmazduygu@gmail.com), (Orcid: 0000-0002-0205-354X)

en etkili aracı basın ve yayın konusunda Türkiye'nin maddi destekleri iyi ilişkilerin korunmasında rol oynamıştır. Tüm bunların yanında Kıbrıslı Türklerin içinde bulunduğu mali güçlükler Türkiye'nin sunduğu imkanlarla aşılma çalışmalarıdır.

Gerek Osmanlı Devleti Dönemi'nde gerekse Cumhuriyet Dönemi'nde Kıbrıs Türk halkının var olma mücadelesine destek olan Türkiye'nin desteklerine karşılık Adadaki Türkler, Türkiye'nin zor zamanlarında yardım elini uzatmayı borç bilmıştır. Türkiye'nin yaşadığı deprem felaketlerinde Kıbrıs Türk halkı, yaşanan kayıpların telafisi için başlattığı yardım kampanyalarını Kızılay'a ulaştırarak anavatana minnet borcunu ödemek istemiştir. Bu çalışmada 1940-1950 yıllarında Türkiye'de meydana gelen depremlerde yaşanan kayıpların telafi edilmesi amacıyla Kıbrıs'tan Türkiye'ye gönderilen bağışlar ele alınmıştır. Çeşitli kurum ve kuruluşlarca gönderilen yardımlar örnekler üzerinden değerlendirilerek hangi coğrafyada yerleşik bulunduğu bakılmaksızın Türkün hayırsever kimliğinin eskimeyen yüzü ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Kıbrıs İlişkileri, Yardımlaşma Faaliyetleri, Hayırseverlik

An Example of Solidarity Efforts of Turkish Cypriots: Donations Made to the Earthquakes in Turkey (1940-1950)

Abstract

The people living on the Island of Cyprus, which was conquered by the Turks in 1571 and remained under Turkish rule until 1878, reflected the characteristic features of the Ottomans due to its close geographical location and cultural and social characteristics, and worked to keep close ties with the motherland Turkey, even during the period that started with the annexation by the British. It is possible to see the best examples of this in their declaration that they would be ready for all kinds of support for the liberation of the homeland during the War of Independence, and in their adoption of the modernization process that started with Ataturk's reforms after the declaration of the Republic, by reflecting it on the regions where they lived. The Turkish Cypriot people have become a source of morale for Turkey by showing their efforts in this direction through the press and publications. During the 1930s, in the face of the turmoil on the Island and the rebellions initiated by the Greek Cypriot side who wanted the island to be handed over to Greece, Turkey took initiatives to ensure that the Turkish Cypriots were in a safe environment, and this interaction contributed to the strengthening of the bond of friendship between Turkey and the Turkish Cypriots.

The friendly relations between the two groups have developed not only in the political dimension but also in the economic, social and cultural fields, and visits have been made at this point. The steps in the field of education, which frequently bring the two sides together, have made the

friendship eternal. Especially the higher education needs of Turkish Cypriots have been met through their admission to universities and institutes in Turkey. In addition, teachers sent from Turkey to Cyprus contributed to the improvement of the educational lives of the Turks on the island. The friendly steps taken in cultural activities and sports, and Turkey's financial support for the press and broadcasting, the most effective tool for the Turkish Cypriot people to make their voices heard, played a role in maintaining good relations. In addition to all these, the financial difficulties of the Turkish Cypriots were tried to be overcome with the opportunities offered by Turkey.

In return for the support of Turkey, which supported the Turkish Cypriot people's struggle for existence both during the Ottoman Empire Period and the Republic Period, the Turks on the island obliged themselves to lend a helping hand in Turkey's difficult times. During the earthquake disasters experienced by Turkey, the Turkish Cypriot people wanted to pay their debt of gratitude to the motherland by sending the aid campaigns they initiated to compensate for the losses to the Red Crescent. In this study, donations sent from Cyprus to Turkey in order to compensate for the losses experienced in the earthquakes that occurred in Turkey in 1940-1950 were discussed. By evaluating the aid sent by various institutions and organizations through examples, the ageless face of the philanthropic identity of Turks, regardless of the geography in which they reside, is revealed.

Keywords: Turkey-Cyprus Relations, Solidarity Activities, Charity

Giriş: Tarihsel Süreçte Kıbrıs'taki Türklerin Var Olma Mücadelesi

Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girdiği 1571 yılından itibaren Türklerin iskân ettiği bölgelerden birisi olan Kıbrıs, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında bölge bütünlüğünün korunması adına geçici olarak İngiltere yönetimine bırakılmış, 1 Temmuz 1878 tarihinde imzalanan ek sözleşme gereği Rusların Doğu Anadolu'dan çekilmesi durumunda İngiltere'nin de Adadan çekilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak alınan bu kararın uygulanması mümkün olmadığı gibi İngilizler, I. Dünya Savaşı'nın sürdüğü 5 Kasım 1914 tarihinde yayımladıkları beyanname ile Kıbrıs'ın İngiltere'ye ait bir toprak parçası olduğunu ilan etmiştir.¹

¹ Hamza Eroğlu, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.18, S.54, Kasım 2002, s.739-740.

Millî Mücadele'nin ardından 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nın 20.maddesiyle Kıbrıs'ın Britanya Hükümeti tarafından ilhakı kabul edilmiştir.² Antlaşmanın imzalanmasının ardından Adadaki İngiliz yönetimi Rumları cesaretlendirmiş Enosis³ planları çerçevesinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması için çabalamışlardır. Bu doğrultuda giriştikleri faaliyetler Ada halkı üzerinde yıkıcı etkilere sebep olmuştur.⁴ 1939'da II. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihe kadar Rumlar ile Türkler arasındaki çekişme aralıksız devam etmiştir. Savaşın ortalarına gelindiğinde Müttefik Devletlerden İngiltere'nin savaşı kazanacağı yönündeki güçlü tahminler Kıbrıs halkının örgütlenmesine zemin hazırlamış, bu hareketlilikten yararlanan Türk kesim Kıbrıs Türklerinin siyasi, ekonomik ve sosyokültürel haklarını korumak üzere köy ve kasabalarda örgütlenme yoluna girmiştir. Bu örgütlenmelerden birisi 1943 yılında Fadıl Korkut tarafından kurulan KATAK'tır.⁵

II. Dünya Savaşı'nın değiştirdiği güç dengeleri ve savaşın hemen sonra kurulan Birleşmiş Milletler (BM), Yunanistan'ın Kıbrıs sorununu uluslararası gündeme getirmesini kolaylaştırmıştır. 24 Eylül 1954 tarihinde BM Genel Kurulunun gündemine gelen mesele Türkiye tarafından da kabul edilmiştir. Türkiye ile Yunanistan ilişkilerini derinden etkileyen bu mesele 5 Aralık 1958 tarihinde toplanan BM Genel Kurulunda acil çözülmesi gereken bir sorun olarak değerlendirilmiş, Ada'da demokratik bir yönetim kurulması ve barış politikalarının güçlendirilmesi adına 5-11 Şubat 1959 tarihinde Züriç'te bir araya gelecek Türk ve Yunan temsilcilerin anlaşmaları ümit edilmiştir. Londra'da, İngiltere'nin de temsilci bulundurduğu toplantıda, tekrar bir araya gelen taraflar, her iki toplumun yönetimde hak ve yetki sahibi olacakları bir idarenin kurulması planına imza atmışlardır.⁶

² Lozan Barış Konferansı Tutanaklar ve Belgeler, C.2, İstanbul 1993, Yapı Kredi Yayınları, s.7.

³ Rumların Yunanistan'a bağlanmak üzere giriştikleri bir diğer hareket 1921 yılında kurdukları Milli Meclis adlı örgüt yoluyla Rumların kilise etrafında toplanmalarını sağlamaktır. *Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*, Kıbrıs-Türk Kültür Derneği Yayınları, Ankara 1984, s.15.

⁴ Ahmet Şükrü Esmel, "Kıbrıs Dün, Bugün, Yarın", *Kıbrıs, Dün-Bugün-Yarın*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1975, s. 78.

⁵ Hamza Eroğlu, *a.g.m.*, s.741; Süreç içerisinde 1944 yılında Kıbrıs Türk Milli Halk Partisi, 1945 yılında Kıbrıs Türk Kurumları Birliği ve 1949 yılında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu gibi örgütler de kurularak Türk kesimin çıkarlarını korumak üzere faaliyet yürütmüşlerdir. Nuri Çevikel, *Kıbrıs'ta Osmanlı Mirası (1570-1960)*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul 2006, s.343.

⁶ A. Suat Bilge, "Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Türkiye Sovyetler Birliği Münasebetleri", *Olaylarla Türk Dış Politikası*, C.1, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1987, s.366. Konuyla ilgili ayrıca bakınız: Fahir Armaoğlu, *Kıbrıs Meselesi (1954-1959) Türk Hükümeti ve Kamuoyunun Davranışları*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1963.

Zürich ve Londra'da alınan kararlar doğrultusunda 16 Ağustos 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temelleri atılmıştır. Ancak 1963 yılında şiddetlenerek yeniden başlayan Enosis hareketleri, 1963 yılı Noel'inde Türklerin Adadan çıkarılması hedefiyle silahlı saldırılara dönüşmüş tarihe "Kanlı Noel" adıyla geçen olaylar sonucu birçok Türk hayatını kaybetmiş, olaylarda yaralanan da olmuştur. Boyutu giderek şiddetlenen olaylar neticesinde iki tarafı birbirinden ayıran Yeşil Hat'ın çizilmesine karar verilmiştir.⁷ İngiltere öncülüğündeki Türkiye ve Yunanistan ile Kıbrıslı Türk ve Yunan temsilcilerin 15 Ocak 1964 tarihinde Londra'da bir araya geldiği toplantı Adadaki sorunların çözülmesinde etkili olmamış ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin son bulmasına giden süreç hızlanmışır.⁸ 4 Mart 1964 tarihinde BM Güvenlik Konseyi tarafından alınan karar gereği Kıbrıs'ta *Barış Gücü* kurulmuş, ancak bu girişim Rum kesimin Türklere karşı saldırısına son verememiştir. Adadaki huzuru sarsan bu olaylar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin 14 Ağustos 1974 tarihinde bir harekât başlatmasına yol açmıştır. Kıbrıs'taki bu gerilim, Türk tarafı için 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulması ile hafiflemiştir.⁹

Sosyoekonomik Yardımlar Çerçevesinde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanarak Millî Mücadeleyi zaferle sonuçlandıran Lozan Barış Antlaşması, Kıbrıs üzerinde birtakım hukuksal değişikliklere neden olmuştur. Söz konusu değişiklikler Antlaşmanın, yukarıda da ifade edildiği gibi, Ada'nın idaresinin İngiltere'ye bırakıldığını ilan eden 20. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Türkiye, Kıbrıs ile fiziki bağlarını kesmiş olsa da Kıbrıs Adası'nın Türkiye ile yakın coğrafi mesafesi ve Ada'daki yoğun Türk varlığı sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin sürdürülmesi adına önem taşımıştır. 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ve inkılaplar ile Türkiye'nin modernleşme süreci, Kıbrıslı Türkler tarafından yakından takip edilmiştir. Bunun yanında Ada'ya yapılan ziyaretler ve Kıbrıs Türklerinin Türk Hükümet temsilcilerini Kıbrıs'a davet etmeleri dostluk bağının korunması adına önemli adımlar arasındadır.¹⁰

⁷ İsmail Bozkurt, "Kıbrıs'ın Tarihine Kısa Bir Bakış", *Avrupa Birliği Kışkırcısında Kıbrıs Meselesi (Bugünü ve Yarını)*, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayını, Kısım 2, Ankara 2001, s.14

⁸ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1987, s.786.

⁹ Hamza Eroğlu, a.g.m., s.759-760.

¹⁰ 12 Eylül 1931 tarihinde Milliyet gazetesinde yer alan bir haberde; Başvekil İsmet Paşa'nın Kıbrıs'a davet edildiği, İsmet Paşa davete katılamamış olsa da, Kıbrıs Türk halkına hitaben yazdığı mektupta anavatana karşı samimi duygularından dolayı teşekkürlerini ilettiği öğrenilmektedir. *Milliyet*, "Kıbrıs Türkleri Başvekilimizi Davet Ettiler", 12 Eylül 1931.

Kıbrıslı Türklerin Türkiye ile kurduğu temaslarda göç önemli bir husus olarak ön plana çıkmıştır. Bu doğrultuda birtakım yasal düzenlemeler hazırlanmıştır. Bunlardan birisi 2 Aralık 1924 tarihinde yürürlüğe giren bir kararname olup bu düzenleme çerçevesinde Türkiye'ye gelen göçmenlerin iskân meselelerine çözüm niteliğinde uygulamalar yürürlüğe girmiştir. Anadolu'nun güneyindeki Silifke, Anamur, Alanya, Antalya, Konya, Muğla gibi il ve ilçelerdeki nüfusun önemli bir kısmını oluşturan Kıbrıs Türklerinin bu nüfus hareketliliğinde; İngilizleri baskıcı idaresi altında bulunmaları dolayısıyla Türkiye'yi geleceklerinin garantisi olarak görmeleri, Adada yaşanan doğal afetler sebebiyle başta tarım olmak üzere ekonomik etkinliklerin yürütülememesi, Kıbrıslı gençlerin henüz yüksek öğrenim imkanına sahip olmamaları ve anavatan olarak Türkiye'ye duydukları güçlü aidiyet bağı önemli gerekçeler arasındadır.¹¹ Türkiye'ye göç eden Kıbrıslı Türklerin iskân meselesine yönelik uygulamalardan bir diğeri 7 Aralık 1925 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu düzenleme doğrultusunda Lozan'ın 21. maddesi uygulamaya geçirilmiş ve Türkiye'ye göç etmek isteyen Kıbrıs Türklerine Türk vatandaşlığına geçmek suretiyle Türkiye'ye yerleşme hakkı tanınmıştır. Ayrıca muhtaç kimselerin göç esnasında karşılaşacakları masrafların Türk hükümeti tarafından karşılanmasına karar verilmiş, söz konusu kimselerin barınmalarını ve geçimlerini sağlayacak arazilerin de Hükümet tarafından karşılanacağı bildirilmiştir.¹²

Türkiye ile Kıbrıslı Türkler arasındaki dostluk bağlarını sıkı tutmak ve Kıbrıslı Türklerin milli kimliklerini koruma çabalarına 10 Temmuz 1925 yılında Lefkoşa'da açılarak dış ilişkileri koruma görev ve sorumluluklarını üstlenen Türkiye Konsolosluğu aracı olmuştur. Lefkoşa'da açılan konsolosluk, Türkiye'de kutlanan milli bayramların coşkusunu Kıbrıslı Türklere aktaran etkili kurumlardan birisi olarak çalışmalar yürütmüş, özellikle Cumhuriyet Bayramı'nda Konsolosluk tarafından düzenlenen etkinlikler, Kıbrıslı Türklerin anavatanına karşı duyduğu gururu dile getirmelerinde önemli rol oynamıştır.¹³ Lefkoşa'daki konsolosluk 1927 yılında kapatılmış 1928 yılında Lakarna'da açılan Türk Konsolosluğu Türkiye'de yaşanan gelişmelerin Kıbrıs'a aktarılması görevini yürütmeye devam etmiştir. Her iki dönemde de Konsolosluğa başkanlık eden Ali Asaf Güvenir, Türkiye'de yaşanan modernleşme sürecinin ve süreç içerisindeki

¹¹ Hikmet Öksüz, "Lozan'dan Sonra Kıbrıs Türklerinin Anavatanına Göçleri", *Tarih ve Toplum*, C.32, S.187, 1999, s.36; BCA, 272.0.0.14/77.40.19, 25 Kasım 1925.

¹² Zehra Aslan, "Tek Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikasına Bakışı", *Uluslararası Boyutlarıyla Kıbrıs Meselesi ve Geleceği Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 11-13 Aralık 2014, Gazimağusa, s.73.

¹³ Mesut Çapa, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Yıllarında Kıbrıs'ta Eğitim Teşkilatı: Kıbrıs Şehbenderi Asaf Bey'in Raporu, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C.31, S.1, 2016, s.103; *Türkiye Cumhuriyeti Yılığ*, Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, İstanbul- Devlet Matbaası, 1929, s.91.

inkılapların Kıbrıslı Türkler tarafından benimsenmesinde etkili isimlerinden birisi olmuştur. Konsolosluk aynı zamanda Kıbrıs'tan Türkiye'ye doğru yapılan göçlerin idaresinde de hizmet vermiştir.¹⁴

Türkiye ile Kıbrıs arasındaki dostluk bağları, sosyal ve kültürel alanlarda Kıbrıslı Türklere yapılan yardımlarla güçlenmiştir. Bu bağlamda eğitim, Kıbrıs Türk kesiminin anavatana aidiyet bağının korunmasında anahtar rol üstlenmiştir. Türkiye'nin Kıbrıs'taki faaliyet yürüten Türk okullarda görevlendirmek üzere gönderdiği öğretmen ve idareciler bunun yanında yüksek öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen Kıbrıslı Türkler için sağladığı kolaylıklar iyi ilişkilerin devam etmesine katkı sağlamıştır.¹⁵ Kıbrıslı Türklere yönelik hazırlanan eğitim programlarının yetersiz personel sebebiyle uygulanamaması üzerine Türkiye'den Adaya gönderilen eğitimciler, Türk okullarında hizmet vermişler böylelikle Kıbrıslı Türklerin istikrarlı bir eğitim hayatı sürdürmeleri mümkün olmuştur.¹⁶ Bununla birlikte kendilerine tanınan parasız yatılı eğitim doğrultusunda Türkiye'ye gelen lise mezunu Kıbrıslı Türk gençleri, yükseköğrenim imkânı bulmuşlar ve beraberinde mesleki bilgi birikimine sahip olmuşlardır. Kıbrıslı Türklere yükseköğrenim veren okullardan birisi Yüksek Mühendis Mektebi'dir. Bu yöndeki bir diğer uygulama, Kıbrıslı Türk kızların, herhangi bir ücrete tabi olmaksızın, Türkiye'deki Hemşire ve Laborant okullarında eğitim imkanına kavuşturulmalarıdır.¹⁷ Türkiye ile Kıbrıs arasındaki iyi ilişkiler, toplumsal ve kültürel alanlarda da gelişmiş, 1920'ler boyunca Türkiye'den Kıbrıs'a giden sanatçılar Adada çeşitli kültürel etkinliklerde bulunmuşlardır. Bunun yanında Türkiye'deki futbolcular ile Lefkoşa Türk Futbol takımı arasında yapılan maçlar iki Türk toplum arasındaki dostluk bağının kopmadığının somut örnekleri arasındadır.¹⁸

Türkiye'den gönderilen yardımlar, Ada'daki Türklerin buldukları bölgelerde haklılıklarını basın yayın yoluyla duyurmalarına katkı sağlamıştır. 1928-1929 yıllarında Türkiye'den Söz gazetesine gönderilen yardımlar karşısında gazete, yeni Türk harfleri ile baskı yaparak Atatürk inkılaplarına olan bağlılığını göstermiştir.¹⁹ Kıbrıs Türklerinin Türk alfabesini benimsemesi Türkiye ile paylaştığı ortak duyguları ortaya koyması bakımından da önemlidir. 16 Ağustos 1928 tarihinde Söz gazetesinde yer alan bir haber ilkokullardaki eğitimin Latin harfleri

¹⁴ Mesut Çapa, *a.g.m.*, s.103.

¹⁵ Sabahattin İsmail-Ergin Birinci, *Atatürk Döneminde Türkiye-Kıbrıs İlişkileri 1919-1938*, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, İstanbul 1989, s.88.

¹⁶ BCA, 30.18.1.2/124.89.9, 22 Kasım 1950.

¹⁷ BCA, 30.18.1.2/123.73.16, 20 Eylül 1950.

¹⁸ Sibel Akgün, "Atatürk Dönemi Türkiye ve Kıbrıs Türk Toplumları İlişkileri (1923-1938)", *The Journal of Academic Social Science Studies*, C.5, S.1, 2012, s.6.

¹⁹ BCA, 30.10.0.0/28.159.2, 8 Mart 1927.

ile yapılacağı duyurulmuştur. Yeni alfabenin benimsenip yaygınlaşmasında Kıbrıs Türk Muallimin Cemiyetinin de katkıları olmuştur. Cemiyet, Latin harflerinin kullanılması yanında uluslararası rakamların da okullarda kullanılması şeklinde başlattığı çalışmalar kabul görmüştür.²⁰ 1919 yılından itibaren Lefkoşa'da yayımlanan *Söz* gazetesine yapılan yardımlar uzunca yıllar devam etmiştir.²¹ Millî Mücadele Dönemi'nde Türk bağımsızlık savaşına basın yoluyla destek verildiğini ve Cumhuriyet'in ilanından sonra ise Türk inkılaplarının tanıtılması için çalışmalar yürütüldüğünü ifade eden gazete sahibi Vedia Okan, gazetenin içinde bulunduğu mali sıkıntılar ve Ada'da kâğıt kıtlığı yaşandığından dolayı Türkiye'den yardım talebinde bulduklarını dile getirmiştir.²² Türkiye'nin Kıbrıs'ta yayımlanan *İstiklal* isimli gazeteye de maddi yardımlarda bulunduğu, 9 Mart 1950 tarihinde gazete sahibi M. Necati Özkan tarafından Başbakan Şemsettin Günaltay'a gönderilen yazıdan anlaşılmaktadır. Buna göre Kıbrıs'taki Türk varlığının sesini duyurmak amacıyla hizmet veren *İstiklal* gazetesinin maddi zorluklar içerisinde bulunduğu, kâğıt fiyatlarının aniden yükselmesi sonucu gazetenin zararının bir kat daha arttığı bildirilmiş, Türkiye'den gazetenin içinde bulunduğu bu mali sıkıntının giderilmesi için yardım talep edilmiştir.²³

Türkiye ile Kıbrıs Türk kesimi arasındaki ekonomik ilişkilerin boyutu, döneme ilişkin raporlarda açıkça görülmektedir. Bunlardan birisi 14 Mayıs 1937 tarihinde Kıbrıs Konsolosluğu tarafından yazılmış bir rapordur. Buna göre Adadaki Türklerin müşkül durumda buldukları ve Kıbrıs'ta yaşamaya devam edebilmeleri için kendilerine yardım elinin uzatılması gerektiği vurgulanmış, Ada'dan Türkiye'ye doğru göçlerin azaltılabilmesi için Türk kesimin yaşadığı bölgelerde ekonomik durumun iyileştirilmesi gerektiği üzerinde önemle durulmuştur. Türkiye'nin Kıbrıs'ta açtığı banka şubeleri yoluyla düşük bir faizle kredi imkânı bulan Kıbrıslı Türkler, sınai girişimlerde bulunabilmişler ayrıca İskenderun'dan Kıbrıs limanlarına sefer yapan Türk vapurları, Ada'daki Türklerin ticari faaliyetlerini kolaylaştırmıştır. İki tarafı buluşturan iskelelerde yapılan ticaret, Kıbrıs Türk halkına istihdam olanakları yaratmış ve Kıbrıslı Türk gençler için iş alanlarının açılmasına bu sayede mümkün olmuştur. Raporlarda ayrıca Adana ve Mersin gibi yaz aylarında istihdam olanaklarının arttığı tarım şehirlerinde Kıbrıslı Türk gençlerin istihdam edilmesinin işsizliği azaltacağı dile getirilmiş ve bu hususta Türk Hükümetinden işsiz gençlerin söz konusu tarım bölgelerinde çalışmak

²⁰ Fahri Kılıç, "Türkiye'den Kıbrıs'a Yapılan Eğitim Yardımı: Kıbrıs'ta Yeni Türk Alfabesinin Öğretimi", *Turkish Studies*, C.12, S. 9, s.134.

²¹ BCA, 30.10.0.0/83.548.2, 26 Şubat 1929.

²² BCA, 30.10.0.0/85.561.15, 19 Haziran 1944.

²³ BCA, 30.01.0.0/17.98.3, 9 Mart 1950.

üzere Türkiye'ye geçişlerine izin verilmesi talep edilmiştir.²⁴ Bir diğer ekonomik bağ, Kıbrıs'ta meydana gelen başta sel baskını olmak üzere doğal afetler zamanlarında kurulmuştur. Doğal afetlerin yaşandığı dönemlerde yardım ekiplerini Ada'ya gönderen Türkiye, Kızılay aracılığıyla Kıbrıs Türk kesimine yardım elini uzatmıştır. Örneğin Kızılay aracılığıyla afetzedelere 1945 yılında 6.172.82 Türk lirası, 1946 yılında 6.688.16 Türk lirası, 1947 yılında 1.872.06 Türk lirası, 1948 yılında 683.22 ve 1949 yılında 857.10 Türk lirası bağışta bulunulmuştur.²⁵ Ada'da yaşanan depremlerde felaketzedelere maddi yardımlar 1950'li yıllarda da devam etmiştir. Bu yardımlardan birisi 1950 yılında yaşanan sel felaketinde yapılmış, bir diğeri 10 Eylül 1953 tarihinde Ada'da yaşanan deprem sonrası gerçekleşmiştir. Türkiye 40.000 lira tutarındaki nakdi yardımıyla felaketzedelerin yaralarını sarmak istemiştir.²⁶

Türkiye'nin Kıbrıslı Türk kesime karşı yürüttüğü sosyal ve ekonomik yardım politikalar, adadaki Türklerin haklarının korunması adına önem taşıdığı gibi iki taraf arasında dostluk bağlarının korunmasında da rol oynamıştır. Kıbrıslı Türk kesimin Türkiye'ye karşı taşıdığı aidiyet bağı Türkiye'nin felaket zamanlarında belirginleşmiş, maddi açıdan kısıtlı imkanlar içinde varlıklarını sürdürmeye çabalayan Kıbrıslı Türklerin Türkiye'de yaşanan depremlerde afetzedelere gönderdikleri yardımlar, Türk milletinin hayırsever kimliğini dünyaya hatırlatmış, Kıbrıslı Türklerin sergiledikleri sosyal sorumluluk bilinci, dayanışma ve yardımlaşma faaliyetlerine somut örnekler olarak tarihte yerini almıştır.

Kıbrıslı Türklerin Türkiye'deki Depremzedelere Yardımları

Türkiye, jeopolitik yapısı gereği ilkçağlardan günümüze birçok depreme maruz kalmış, bu depremlerde binlerce can kaybı yaşanmış bununla birlikte çok sayıda insan yaralanmıştır. Meydana gelen depremin şiddetine bağlı olarak evler ve işyerleri hasar almıştır. Türkiye'nin 1940'lar boyunca deprem geçmişi incelendiğinde; 1942 yılında Erbaa'da meydana gelen 7.1 büyüklüğündeki depremde 3.000 can kaybının yaşandığı ve 32.000 bina hasar almış olduğu, 1943 yılında Tosya-Ladik'te meydana gelen 7.4 büyüklüğündeki depremde 4.000 can kaybının yaşandığı ve 40.000 bina hasar aldığı ve 1944 yılında Gerede-Çerkeş'te meydana gelen 7.3 büyüklüğündeki depremde 3.959 can kaybı yaşandığı ve 20.865 bina hasar aldığı görülmektedir. Ayrıca 1946 yılında Varto'da yaşanan depremde 839 can

²⁴ BCA, 30.10.0.0/124.887.3, 14 Eylül 1938.

²⁵ Ulvi Keser, *Kızılay Belgeleri Işığında Kıbrıs 1963-1974*, Türk Kızılay Derneği, Ankara 2010, s.21.

²⁶ BCA, 30.01.0.0/61.377.13, 13 Ekim 1953.

kayıbı meydana gelmiş ve 1949'da Karlıova'daki depremde 450 can kaybı yaşanmış ve 3.500 bina hasar almıştır.²⁷

Tüm yurttan derin izler bırakan depremin üzüntüsü Türkiye dışında da hissedilmiş, afettede vatandaşlara yardım eli uzatan ülkeler Kızılay ile iletişime geçerek depremin yaralarını sarmak istemişlerdir. Her ne kadar II. Dünya Savaşı devam ediyor olsa da 1940'lı yılların ilk yarısında meydana gelen depremlere sessiz kalmayan dünya kamuoyunun çağrısına birçok toplumdaki insan kulak vermiştir. Örneğin 1942'de yaşanan Erbaa depreminde yabancı kamuoyu, Türkiye'nin yaşadığı felaketin acısının paylaşılmakta olduğunu duyurmuş, Türkiye'nin acısına ortak olmak isteyen ülkeler Türkiye'ye ziyaretlerde bulunmuşlardır. Bir diğer deprem felaketi 27 Kasım 1943 tarihinde Samsun'da Lâdik merkezli meydana gelmiştir. Çorum, Tokat ve Amasya illerinde de büyük zarara yol açan deprem sonrası yaraları sarmak üzere harekete geçen Türkiye'ye basın ve yayın yoluyla taziye mesajları gönderen dünya kamuoyu Türkiye'nin yabancı devletlerle dostluk ilişkilerinin ortaya konması bakımından önemlidir. Bir diğer felaket, deprem Bolu Gerede'de meydana gelen ve Çankırı Çerkeş başta olmak üzere çevre illerde de yıkıcı etkiler bırakan 1 Şubat 1944 tarihli depremdir. Diğer felaketlerde olduğu gibi dünya kamuoyunda yankı bulan Türkiye'nin bu acısı, birçok yabancı devlet adamı tarafından paylaşılmış ve yardımsever ülkeler afet bölgelerine yardım ulaştırmaya çalışmıştır.²⁸

Türkiye'de yaşanan depremlerin sonuçlarının sosyal açıdan değerlendirilmesinde toplumsal dayanışma pratiklerinin dikkate alınması önemlidir. Ekonomik açıdan uğranan büyük yıkım ve beraberinde bozulan sosyal düzen bireyleri ve toplumları hayırseverlik, yardımlaşma, iş birliği gibi sosyal kimlikler çerçevesinde buluşturmaktadır. Bu bağlamda geçmişten günümüze eskimeyen yüzü ile hayırsever Türk milleti, deprem felaketlerinde yaraların sarılması için kenetlenmiştir. Herhangi bir çıkar gözetmeksizin ve coğrafi uzaklık dikkate alınmaksızın yapılan yardımlar sosyal bir sorumluluğun yerine getirilmesi olarak anılsa da ortak bir geçmişe sahip Türk milletleri için minnet borcu veya kardeşlik bağının içgüdüsel bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Hayırsever Türk kimliğinin örneklerinden birisine Hariciye Vekaletinin 14 Ocak 1944 tarihli yazısında rastlamak mümkündür. Yazıda Türkiye'nin maruz

²⁷ Celal Şenol, *Türkiye'de Meydana Gelen Büyük Depremlerin Yerleşme ve Demografik Yapı Üzerindeki Etkileri (1927-2020)*, USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi, S.2, 2020, s.626; Özdoğan Sür, "Türkiye'nin Deprem Bölgeleri", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.2, 1993, s.59.

²⁸ Ümit Bulut, *Cumhuriyet Dönemi Deprem Tarihi*, Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık, İstanbul 2020, s.86, 93,105.

kaldığı deprem felaketi sebebiyle Rodos'taki Türk Konsolosluğu aracılığıyla Türkiye'ye gönderilen yardımlar hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu yardımlara ilişkin Türkiye'nin görüşü şöyle ifade edilmiştir: *Hemen hepsi küçük sanat erbabı ve rençberlerden müteşekkil olmalarına ve gündün güne artan gıda sıkıntısı yüzünden derin bir sefalet içinde bulunmalarına rağmen yurttaş ve soydaşlarımızın yaptıkları bağışlar vatanda karşı duydukları derin sevgi ve alakayı bir kere daha göstermelerine vesile teşkil etmiştir.* Yazıda 231.105 lîret tutarında yardım yapıldığı belirtilmiştir. Rodos'taki Türk Konsolosluğundan Ürkmen tarafından dile getirilen şu sözler Türk milletinin hayırsever kimliğini ortaya koyması bakımından önemlidir: *"Ellerindeki birkaç lîreti iane olarak vermek için Konsolosluğa koşan yoksul vatandaşlara alakalarından dolayı teşekkür ederek bu parayı kendileri için saklamalarını söylediğim zaman gözleri yaşlarla dolu oldukları halde "bu yardımdan ne çıkar, vatan için canımızı bile veririz" gibi heyecanlı sözler söylediklerine şahit oldum."*²⁹

Türkiye gerek Millî Mücadele'nin askeri aşamasında gerekse diplomatik aşamasında Türk milletinin tek çatı altında yaşaması için girişimlerde bulunmuş olsa da milletinin bir parçasını Misak-ı Milli sınırları dışında kalan coğrafyalarda bırakmak zorunda kalmıştır. Ancak bu durum ortak tarih ve kültürü paylaşan üstelik sosyal alanda yaşam pratikleri birbiriyle aynı bulunan Kıbrıs'ta yaşayan Türk nüfusu ile kardeşlik bağının güçlü kalmasını engelleyememiştir. Bunun somut örneklerinden birisi yukarıda bahsi geçen ve Türkiye üzerinde derin etkiler bırakan deprem felaketi karşısında Kıbrıs'ta yaşayan Türk nüfusun başlattıkları yardım kampanyalarıdır. Yardımlar, Türk Konsolosluğu organizatörlüğü ve Türkiye'nin Kıbrıs'taki banka şubeleri yoluyla Kızılay'a ulaştırılmıştır. Kıbrıs Türk kesiminin Türkiye'de yaşanan felakete karşı hissettiği üzüntü, Türklerin sosyal kimliklerinden birisi olan hayırseverlik ile birleşmiş, Kıbrıslı Türkler, üstlendiği yardımlaşma sorumluluğu ile anavatanım dediği Türkiye'ye karşı özlemini ve aidiyet bağının gücünü ortaya koymuşlardır.

Tarihsel geçmişin somut kanıtları olarak arşiv belgeleri ve dönem gazeteleri Türkiye'de meydana gelen afetlere ilişkin detaylı bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmanın da şekillenmesini sağlayan söz konusu kaynaklarda Kızılay'ın, ekonomik ve sosyal yaşam pratiklerini felce uğratan depremler karşısında hem yurt çapında hem de yurtdışında yürüttüğü yardım çalışmaları ile zayıflayan sosyal ve ekonomik direncin artırılmasına çabaladığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda Kızılay, ele alınıp incelenen 1940-1950 yılları arasındaki depremlerde Kıbrıs'tan Türkiye'ye gönderilen yardımları da koordine eden ve ihtiyaç sahibi kimselere ulaştıran bir kurum olarak faaliyet yürütmüştür. Aşağıdaki örnekler

²⁹ BCA, 44663-214742-2, 14 Ocak 1944.

1940'lı yıllarda Kıbrıs'tan Türkiye'ye gönderilen yardımların nitelik ve nicelik bakımından değerlendirilmesine yardımcı olacaktır.

1943 yılında Ladik'te meydana gelen deprem, Kıbrıs kamuoyunda derin üzüntü yaratmış afetin hemen sonrasında Kıbrıs Türk kesimi, Türkiye'ye yardım eli uzatmıştır. Hariciye Vekaleti ile Kıbrıs Konsolosluğu arasında resmi yazışmalar, depremzedelerin uğradığı zararın derecesi ve gönderilecek yardımın mahiyeti hakkında karşılıklı bilgilendirme yapılması adına önem taşımıştır.³⁰ Bu bağlamda Kıbrıs'taki Türkleri bağış yapmaya teşvik etmek amacıyla radyolar aracılığıyla duyurulan yardım kampanyaları netice vermiş, 1943 yılının aralık ayı itibariyle Kıbrıslı Türkler tarafından Türkiye'deki depremzedelere gönderilmek üzere toplanan yardım, 420.12.5 sterlini bulmuştur.³¹

1943 yılında Türkiye'de meydana gelen depremden zarar gören vatandaşlara yardım ulaştırmak üzere Kıbrıs Konsolosluğu ile temasa geçen İngiliz ordusunda görevli 621. Katırcı Müfrezesinden Kıbrıslı Türk ve Rum erler arasında topladıkları 39 İngiliz sterlini 19 şilin tutarındaki yardımı Bağdat'taki Osmanlı Bankası aracılığıyla Türkiye'ye göndermişlerdir.³² Yardımsever erlerin yaptıkları bağışlar karşılığında isimlerinin Türkiye'deki gazete ve radyolarda anılması yönündeki dilekleri, Türk Hükümetini harekete geçirmiş depremzedelerinin yanında olduklarını belirten Kıbrıslı erlerin aşağıdaki mektubu Türkiye'de yayımlanarak yardımsever erlere teşekkür edilmiştir:³³

Bu son zamanlarda yer sarsıntısı yüzünden şehit olan Türk kardeşlerimizin hatıralarını saygıyla anar ve selamlarım. Binlerce Türk kardaşlarımızın matemlerine biz Türk askerleri kalben iştirak ederiz ve felaketzedelere başsağlığı diler ve başka defa felaketin tekrür etmemesi için ulu Tanrıya duacıyız. İşte bu münasebetle iztirap çekmekte olan kardaşlarımıza yardım ederken sevinç, iftihar ve gurur duymaktayız. Bunun için bizi huzurunuzla getiren milli borcumuzdur. Bütün Kıbrıs Türkleri sizi saygıyla selamlar ve yeni senenizi kutlarlar.

Hariciye Vekaleti Protokol Dairesi Umum Müdürlüğü tarafından tutulan resmi bir kayıttan Türkiye'deki depremzedelere ulaştırılmak üzere İngiliz ordusunda görevli Kıbrıslı Türk ve Rum erler tarafından bir diğer bağışın 39,19 İngiliz lirası tutarında olduğu öğrenilmekte, ayrıca kayıttan bağışın Kızılay Cemiyeti Genel Merkezine gönderildiği anlaşılmaktadır.³⁴ İngiliz ordusunda görevli Rum

³⁰ BCA, 37099-148553-161, 9 Nisan 1943.

³¹ BCA, 37353-150042-13, 28 Aralık 1943; BCA, 37353-150042-12, 14 Ocak 1944; *Ulus*, "Kıbrıs Türklerinin Deprem Kurbanlarına Yaptıkları Yardım", 26 Ocak 1944.

³² BCA, 37353-150042-10, 14 Şubat 1944.

³³ BCA, 37353-150042-11, 19 Ocak 1944.

³⁴ BCA, 37353-150042-9, 4 Mart 1944.

askerlerin Türkiye'ye bağışta bulunmaları, II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Yunanistan'daki açlık ve hastalıklardan olumsuz etkilenen yaklaşık 1.000 çocuğun Kızılay tarafından Türkiye'ye getirilerek bakımlarının ve tedavilerinin sağlanması ve bunun yanında Yunanistan'a düzenlenen vapur seferleriyle savaş bölgelerine gıda malzemesi taşınması yoluyla iki ülke arasında iyi ilişkiler geliştirilme kapsamında olduğu düşünülmektedir.³⁵

Kıbrıs Konsolosluğu aracılığıyla Türkiye'ye gönderilen yardımlarla ilgili ulaşılan kayıtlardan bir diğeri aşağıdaki gibidir:³⁶

- Limasol Terakki Kulübü tarafından 10 sterlin,
- Lefkoşa'da Fabrikatör Muharrem Sıtkı Bey tarafından 15 sterlin,
- Lefkoşa'da debbağ Mehmet Ürer tarafından 10 sterlin,
- Lefkoşa'da Mehmet Ahmet Kambelli tarafından 2 sterlin,
- Lefkoşa'nın İkserovuna köyü Türk halkı tarafından 6 sterlin
- Mağusa'nın Sinde köyü Türk halkı tarafından 89 sterlin
- Lefkoşa'nın Çamlıköy Türk halkı tarafından 16 sterlin 12 şilin
- Baf Türk Birliği Kulübü tarafından 62 sterlin 12 şilin
- Lefkoşa'da posta memurlarından Sabri Konur tarafından 10 Türk lirası

Yukarıdaki yardım listesinden de görüldüğü üzere 210 sterlin 24 şilin ve 10 Türk lirası tutarındaki nakdi yardımlar, Kıbrıs'ın çeşitli Türk köylerinden gönderilmiş olup Türkiye'ye ulaştırılan yardımlar ya bireysel olarak ya da çeşitli birim ve kuruluşlar tarafından yapılmıştır. Bununla birlikte çeşitli meslek gruplarına mensup kimseler, maddi durumlarından bağımsız olarak, gönüllülük esasıyla bağışta bulunmuşlardır.

Toplu yapılan yardımlar yanında Kıbrıs Konsolosluğuna ulaşan şahsi yardımlarda vardır. Bunlardan birisi Lefkoşa'da yaşayan Hacı Hafız Şefik Bey tarafından dört İngiliz sterlinin Barclays Bankası Lefkoşa şubesi aracılığıyla Türkiye'ye gönderilmesidir.³⁷ Kıbrıs Türk Konsolosluğu aracılığıyla Türkiye'deki depremzedelere gönderilmek üzere yapılan yardımlardan bir diğeri 10 Mart 1944

³⁵ Bülent Bakar, "Zor Zamanlarında iyi Komşuluk Örneği: İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'den Yunanistan'a Yapılan Yardımlar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.24, 2008, s.432-433; *Vakit*, 19 Şubat 1942.

³⁶ BCA, 37353-150042-6, 14 Mart 1944.

³⁷ BCA, 37353-150042-7, 3 Nisan 1944.

tarihinde Barclays Bank'ın Lefkoşa şubesi aracılığıyla Kızılay ve Türk Hava Kurumuna gönderilen nakdi yardımdır. Aynı tarihte Kıbrıs Türklerinden bir şahıs, Konsolosluk aracılığıyla 10 adet Ergani Madeni tahvilini Türkiye'ye göndererek yardımda bulunmuştur.³⁸

23 Mayıs 1944 tarihli resmi yazıda Türkiye'deki depremzedelerin yaralarını sarmak üzere Kızılay'a gönderilen yardımlar hakkında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:³⁹

- Lefkoşa Merkez Hapishanesinde çalışan Türk gardiyanlar tarafından 5 sterlin,
- Lefkoşa Halk Kulübü üyeleri tarafından 9 sterlin,
- Mağusa Türk halkı tarafından 11 sterlin 16 şilin
- Lapta Türk halkı tarafından 6 sterlin 3 şilin
- Lefkoşa Türk Esnaf Ocağının vermiş olduğu "Çetinkaya" başlıklı temsil-den toplanan 41 sterlin 13 şilin
- Lefkoşa Viktorya Kız Okulu tarafından 12 sterlin 2 şilin
- Komikebir köyü Türk halkı tarafından verilen eşyaların KATAK⁴⁰ vasıtasıyla satışından elde edilen 16 sterlin 4 şilin
- Baf kasabasından Talat Taşer tarafından 1 sterlin.

Görüldüğü üzere, toplamda 101 sterlin 38 şilin tutarındaki bu yardım da Kıbrıs Türklerinin çeşitli kesimlerinin kimi kurumsal, kimi bireysel mahiyette gönüllü katkılarının bir başka sonucu olarak kayıtlarda yerini almıştır.

Kıbrıs Konsolosluğunun 1 Temmuz 1946 tarihli resmi yazısında Türkiye'de meydana gelen depremler sebebiyle Kıbrıslı Türkler tarafından yapılan bağışlar hakkında aşağıdaki ayrıntılar verilmiştir:⁴¹

- Lefkoşa'dan Ali oğlu Ürer tarafından 1 sterlin

³⁸ BCA, 37353-150042-5, 3 Nisan 1944.

³⁹ BCA, 37353-150042-2, 23 Mayıs 1944.

⁴⁰ KATAK, Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin haklarını aramak ve korumak, bilimsel, toplumsal, sınıai ve ekonomik düzeylerini yükseltmek ve genel olarak Kıbrıs Türklerinin çıkarlarını sağlamaya çalışmak üzere kurulan Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu'dur. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Emrah Balıkcıoğlu, "KKTC Milli Arşiv Belgeleri Işığında Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumunun (KATAK) Kıbrıs Türk Toplumu Yararına Yürüttüğü Faaliyetler (1943-1946), *VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.1, Bahar 2019, s.33.

⁴¹ BCA, 37353-150040-6, 1 Temmuz 1946.

- Lefkoşa'dan Kemal Rüstem ve kardeşi tarafından 5 sterlin
- Lefkoşa'dan Hüseyin Salih tarafından 15 sterlin
- Lefkoşa'dan Evkaf memurlarından Şevki Işın tarafından 1 sterlin

Yukarıda örnekleri verilen bağışlara ek olarak Hüsnü Derviş, Limasol Türk Spor Kulübü veznedarı ve Limasol Türk halkının ortak olarak bağışladığı 31.14 sterlin toplamda ise 53.sterlin Türkiye'deki felaketzedelere gönderilmiştir. Çeşitli tutarlarda ve gerek şahsi gerekse ortaklaşa yapılan bağışlar, felaket zamanlarındaki önemli dayanışma örnekleridir. Nakdi yardımlar kuşkusuz afetzedelerin ihtiyaçlarının acil olarak karşılanmasına katkı sağlamıştır. Kıbrıs Türklerinin yerine getirmiş olduğu bu sosyal sorumluluk karşısında Türkiye, bağışta bulunanların isimlerini ayrı ayrı yazıldığı makbuzları Kıbrıs Konsolosluğu aracılığıyla hayırsever Kıbrıslı Türklere ulaştırarak teşekkür etmiştir.⁴²

27 Ağustos 1946 tarihinde Kıbrıslı Türkler tarafından Türkiye'deki depremzedelere Lefkoşa Türk Bankası aracılığıyla gönderilen bir diğer yardım hakkındaki ayrıntılı bilgiler aşağıdaki gibidir:⁴³

- Kıbrıs Vakıf üyelerinden Münir Bey tarafından 2 sterlin,
- Halkın Sesi gazetesi tarafından toplanan 18 sterlin 6 şilin,
- Lefkoşa Kızılay Yardım Komitesi sekreterlerinden Doktor Ziver ve Emine Otan tarafından 249 sterlin 8 şilin
- Lefkoşa Türk Bankası tarafından 2 sterlin
- Lefkoşa Türk Bankası Müdürü Orhan Bey tarafından 1sterlin.

Kızılay namına Ankara İş Bankasına gönderilen 272 sterlin 14 şilin tutarındaki yardım, çeşitli kurum ve kuruluşlarca yapılmış olup yukarıda bahsi geçen bağışçıların birçoğu 14 Mart 1942 tarihinde Kıbrıs Türk Toplum lideri Fazıl Küçük tarafından kurulmuş Halkın Sesi⁴⁴ aracılığıyla kampanyadan haberdar

⁴² BCA, 37353-150040-21, 24 Temmuz 1946.

⁴³ BCA, 37353-150040-17, 27 Ağustos 1946.

⁴⁴ Halkın Sesi gazetesi ilk sayısında yayın ilkelerini ifade ederken şu ifadelerde bulunmuştur: Türk toplumunun haklarını korumak, toplum derterlerini dile getirmek, bağımsız olmak, sömürge idaresi ve Rum emelleri ile mücadele etmek, anavatan sevgisini ve ona bağlılığı idame ettirmek, memleketteki sanat hareketlerini destekleyip teşvik etmek, okulların kayıtsız şartsız Türk toplumuna devredilmesi, Evkaf'ın kayıtsız şartsız Türk toplumuna bırakılması, müftülük makamının ihdası, İslam kanunları diye yürütülen mahkemelerin, Anavatan'ın kabul ettiği medeni kanunlarla yürütülmesi, miras, vesayet kanunlarının Anavatan'ın kabul ettiği mahkemelerin benzeri olması ile uygulanması... Gazetenin üstlendiği görevlerden bir diğeri, Kıbrıslı Türk gençlerin ortaokul ve lise düzeyinde eğitim hayatlarını sürdürebilmeleri için yaptığı yardım çağrıları ile Türkiye'den öğretmenlerin Kıbrıs'a gelmelerine aracı olmasıdır. Osman

olmuşlardır. Dolayısıyla gazetenin toplumsal hafızayı dinç tutmak ve Kıbrıslı Türkler ile Türkiye arasındaki güçlü bağı hatırlatmak gibi bir misyon yüklediği söylenebilir.

Kıbrıs Konsoloslğunun 1 Ekim 1946 tarihli resmi yazısında; Mağusa Türk Gücü Sekreterliği ve Mağusa Türk halkının ortaklaşa yaptıkları 31 sterlin 6 şilin, Limasol Yardım Komitesi Sandık Emni M. Köprülü ile Limasol Türk halkının ortaklaşa yaptıkları 59 sterlin 6 şilin toplamda ise 90 sterlin 12 şilin bağış, Kızılay'a ulaştırılmak üzere Türkiye İş Bankası Ankara Şubesine gönderilmiştir.⁴⁵ Bu kapsamda Kıbrıs Konsoloslğuna tarafından Kızılay Derneği Genel Müdürlüğüne gönderilen bir diğer yardım 118 sterlin 17 şilin tutarındadır.⁴⁶

Kıbrıslı hayırsever Türkler tarafından Kızılay'a gönderilmek üzere konsoloslğa yapılan bağışlar hakkındaki bilgilere dönem gazetelerinde de rastlamak mümkündür. Bu gazetelerden birisi olan *İstiklal*'de yayımlanan aşağıdaki liste Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinde yaşayan Türk kesiminin bağışlarına ilişkin detayları içermektedir:⁴⁷

- Kalavaç'tan Ömer Hasan Sinekçi tarafından 1 sterlin 5 şilin
- Bladanisyo'dan Kadir Hasan Boyacı tarafından 1 sterlin
- Lefkoşa'dan Necati Özkan tarafından 3 sterlin
- Lefkoşa'dan Pertev Zühtü tarafından 1 sterlin
- Lefkoşa'dan Ali Şevki Camgöz tarafından 2 şilin
- Lefkoşa'dan Mustafa Çoronik tarafından 10 şilin
- Lefkoşa'dan Mustafa Naim Terzi tarafından 5 şilin
- Aziz Molla Mehmet tarafından 2 şilin
- Turgut Avkıran tarafından 1 sterlin
- Şafi Alper tarafından 10 şilin
- Sermet Sadık tarafından 10 şilin
- Nazif Süleyman Eboğlu tarafından 10 şilin
- Hazım Remzi tarafından 5 şilin

Güvenir, *Dr. Fazıl Küçük'le Geçen Günlerim Bir Lideri Anlatıyorum*, Selen Offset, Lefkoşa 2016, s.41-46.

⁴⁵ BCA, 37353-150040-9, 1 Ekim 1946.

⁴⁶ BCA, 37353-150040-2, 5 Mayıs 1947.

⁴⁷ *İstiklal*, "Kızılay'a Gelen İaneler", 2 Kasım 1949, s.2.

- Emine Hazım tarafından 10 şilin
- Adnan Hakkı tarafından 5 şilin
- Mustafa Kenan tarafından 5 şilin

Kıbrıs'ta yayımlanan İstiklal gazetesinde yer alan ve yukarıda ayrıntıları verilen bağışların toplamı yaklaşık 9 sterlidir. Gazetenin ilerleyen günlerdeki baskısında; Kızılay'a bağışlanan yardım tutarları hakkında bilgi verilmeye devam edilmiştir. Söz konusu yardım haberlerinde bakkal, kasap, manav, kahveci, tüccar, berber, aşçı, doktor, polis gibi çeşitli meslek gruplarından kimselerin hayırsever birer vatandaş kimliği ile "Kara gün dostu" dedikleri Kızılay'a yardım yaparak insanlık vazifesini yerine getirdikleri ifade edilmiştir.⁴⁸ Gazetelerden 1949 yılının Kasım ayı içerisinde toplanan yardım tutarının 45 sterlin 2 şilin tutarında olduğu anlaşılmakta, toplanan bu yardımlar Kıbrıslı Türklerin Kızılay'a göstermiş olduğu yakın ilgiyi ortaya koymasından önem taşımaktadır.⁴⁹

Türkiye'de yaşanan deprem felaketine karşı Kıbrıslıların yaşadıklarını derin üzüntüyü ve Türkiye'nin yaşadığı acıyı paylaştıklarını Kıbrıs'ta yayımlanan Türkçe ve Rumca gazetelerde de görmek mümkündür. Örneğin Lefkoşa'da yayımlanan *Tahidromos* gazetesinin 6 Haziran 1946 tarihli sayısında "Şimdi sıra bizimdir" başlığı altında Türkiye'de yaşanan kayıplar karşısında duyulan üzüntü şu sözlerle dile getirilmiştir:⁵⁰

"Dostumuz Türkiye, yüzlerce kurbanla müthiş mal zararı iras eden zelzelelerle tekrar yaralanmıştır. Türkiye Hükümeti halkın tehvini ıstırabına hemen koşmuş ve aynı zamanda evsiz kalan halka mesken teminine ve mecruhların ve ölülerin ailelerine nakdi muavenete çalışmaktadır. Zannederiz ki Kıbrıs'ın Elenleri de bu mukaddes işe iştirakten geri kalmamalı ve teberrüde bulunmalıdırlar. Feci işgal senelerinde Yunanistan'daki kardeşlerimize dostumuz ve müttfikimiz Türkiye'nin biçilmez pahadaki yardımını hepimiz hatırlarız. Bedbaht günlerimizde Türkiye'nin bize karşı yaptıklarına mukabele olarak niçin biz bugün minnettarlığımızı bilfiil göstermek istemeyelim? Halkımızın bugün nakdi müşkülat karşısında bulunduğu kabili inkâr değildir. Fakat takdim edilebilecek her bir şey, velev ki pek cüzi bile olsa takdir edilecek ve manidar olacak, Elen Türk dostluk zincirine bir halka daha ilave edilecektir."

Kıbrıslı Türkler tarafından Türkiye'deki felaketzedelere gönderilmek üzere toplanan yardımlar *Halkın Sesi* gazetesine yansımış, 11 Haziran 1946 tarihli haberde Hoca Salih tarafından Türkün ahlaki fazileti, müşfik kalbi, temiz ve yüksek ruh ve vicdani olduğu vurgulanmış, buna örnek olarak II. Dünya Savaşı sırasında

⁴⁸ *İstiklal*, "Kızılay Haftası", 3 Kasım 1949, s.1.

⁴⁹ *İstiklal*, "Türkiye Kızılay Derneği", 11 Kasım 1949, s.4.

⁵⁰ *BCA*, 37353-150042-114, 12 Haziran 1946.

Yunanistan'ın yardımına koşan Türkiye'nin vapurlar dolusu muhtaç kimseyi Kıbrıs'a taşıyarak birçok hayatın kurtarılma çabası gösterilmiştir.⁵¹ Hoca Salih sözlerinin devamında aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur:

İnsanlık namına bu kadar fedakârlık yapan bu anayurt halk ve hükümetinin siyaseten değil de harsen ve ırkan biz de bir parçasıyız. Onların varlık ve saadeti bizim de varlık ve saadetimiz ve onların felaket ve mahvîyeti bizim felaket ve mahvîyetimiz olduğundan onların daima sağlam bir varlık içinde yaşamalarını candan ve yürekten özlemekteyiz. Gerek fennen iklim itibarıyla ve gerek kaza ve kaderi ilahi icabı olarak beş on seneden beri o kutsal topraklara musallat olan yer depremleri sayısız hanümanları söndürmüş birçok ırkdaşlarımızı enkaz altında telef etmiş ve bu acıklı hadise ve felaketler bizim de burada yüreklerimizi parçalamıştır. Bu felaketlerin her defasında saygıdeğer cemaatimiz azami maddi yardımlarda bulunmuş, binlerce liralara, binlerce giyim eşyası göndererek o zavallıların teessürlerine iştirak etmişlerdir. Şimdi yine anayurdun mühim bir kısmı aynı felakete uğramış yıkıntı altında yüzlerce can telef olmuş, büyük küçük birtakım kimseler sakatlanmış, birçoğu anasız babasız, evlatsız, kardeşsiz, karısız, kocasız kalmıştır... işte ırkdaşlarımızın bu hazin ve elemli levha ve manzarası karşısında biz yine hamiyet kesemizi açarak bu felaketzede kardeşlerimizin yardımına koşmak ve onların yanmış yüreklerine bir miktar su serpmemiz icap ediyor.

Hoca Salih tarafından Halkın Sesi gazetesinde yayımlanan yukarıdaki yazıda vurgulanan esas Kıbrıslı Türklerin Türkiye ile güçlü bağlarıdır. Bunun yanında doğal afet zamanında Türk kimliğinin öne çıkan özelliklerinden birisi olan hayırseverliğin altı önemle çizilmiştir. Hayırseverlik içgüdüsi ile hareket eden Kıbrıslı Türklerin anavatanım dediği Türkiye'ye gönderdiği yardımlar, coğrafi sınırların birbirinden ayırdığı iki Türk kesim arasındaki etkileşimi engelleyemediğini gözler önüne sermektedir. Söz konusu yardımlar ile Türkiye'de afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması adına maddi bir kaynak sağlanmış ve Kızılay aracılığıyla Türkiye'ye yardım elini uzatan Kıbrıslı Türklerin sağladığı kaynak, gazetelerin köşe yazılarında minnetle anılmıştır.

Sonuç

Türk idaresinde kaldığı uzun yıllar boyunca Kıbrıs, tarihsel ve kültürel karakteriyle Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası olmuş, İngiliz idaresine girdiği tarihler boyunca ise Kıbrıs Türk kesiminin politikaları, anavatanım dediği Türkiye ile bağlarını korumak üzerine şekillenmiştir. Ortak ve güçlü bir geçmişin iki kesimi olarak Türkiye ile Kıbrıs Türkleri arasındaki baskın karakterlerden birisi hayırseverlik, afet zamanlarında belirgin hale gelmiştir. Bu doğrultuda tarihsel çerçevesi

⁵¹Bülent Bakar, *a.g.m.*, s.433.

1940-1950 yılları arasında çizilen bu çalışmada ele alınan Kıbrıs Türk halkının başlattığı yardım kampanyaları tarihsel ve kültürel bağların güçlü olduğu bir ilişkiyi yansıtmaktadır. Kıbrıs Türk Konsoloslugu yolu ile Kızılay'a ulaştırılan yardımlar, Kıbrıslı Türklerin Türkiye ile derin bir dayanışma bağına ortaya koymaktadır.

Kıbrıs gazeteleri yardım kampanyalarını duyurmak için en etkili kanallar olmuştur. Gazetelerde yer alan Türkiye'ye yardım haberleri, "Anavatana minnet borcumuzu ödemenin zamanıdır" şeklindeki başlıklarla Türkiye ile Kıbrıslı Türklerin tarihi geçmişi oldukça köklü olan kardeşlik bağı ile vurgulanmıştır. Türkiye'ye bağış yapanlar arasında Kıbrıs'ın Rum kesiminden kimselerin bulunduğunu da söylemek gerekir. Özellikle İngiliz ordusunda görevleri Rum erlerin "Şimdi sıra bizde" ifadeleriyle başlayan katkıda bulunma çabaları, II. Dünya Savaşı'nın henüz devam ettiği o yıllarda Türkiye'den Yunanistan'a gönderilen yardım malzemeleri ve savaşta kimsesiz ve bakımsız kalmış çocukların Türkiye'ye getirilmek suretiyle korunmalarının karşılığı olduğu düşünülmektedir. Bu durum aynı zamanda doğal afet zamanlarında Türkiye'ye yardım gönderen devletler ile Türkiye arasında kurulan iyi ilişkilere işaret etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Kıbrıslı Türkler tarafından Türkiye'ye gönderilen yardımlar, bireysel veya çeşitli kurum ve kuruluşların çatısı altında toplanmış, bunlar arasında sivil toplum kuruluşları geniş yer tutmuştur. Özellikle Kıbrıs Türk kesiminin Adada siyasi, kültürel ve ekonomik var olma mücadelesinde başrolü oynayan KATAK, Türk Birliği Kulübü, Türk Esnaf Ocağı gibi kuruluşlar yardımlara aracılık etmişlerdir. Kamuda görevli memurlardan fabrikatör Türklere çeşitli alanlarda esnaflık yapanlar kimselerden Kıbrıs'ın Türk köylerindeki vatandaşlara kadar maddi gelirleri bakımından geniş bir yelpaze sunan yardımseverlerin ekonomik durumlarını gölgede bırakan hayırsever kimlikleri ile güçlü bir dayanışma örneği sergilediklerinin altını çizmek gerekir. Kıbrıslı Türklerin maddi desteklerini deprem zamanlarında ortaya koymaları insani yardım politikalarının işler halde olduğunu yansıtmaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları ve Resmi Yayınlar

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

“Muğla’da İskân Edilmeleri İçin Gönderilen Kıbrıs Mültecilerine Yardım Yapıldığı”, *BCA*, 272.0.0.14/77.40.19, 25 Kasım 1925.

“Kıbrıs’ta Söz Gazetesi Sahibi Mehmet Ramazan Bey’e Gönderilen Matbaa Harflerinin Teslim Edildiği”, *BCA*, 30.10.0.0/28.159.2, 8 Mart 1927.

“Kıbrıs Lefkoşa’da Çıkan Söz Gazetesine Matbaa Harfleri Gönderildiği” *BCA*, 30.10.0.0/83.548.2, 26 Şubat 1929.

“Kıbrıs’taki Türklerin Durumu Hakkında Kıbrıs Konsolosluğundan Alınan Rapor”, *BCA*, 30.10.0.0/124.887.3, 14 Eylül 1938.

“Kıbrıs’ta Çıkan İstiklal İsimli Günlük Gazete İçin Sahibi M. Necati Özkan’ın Yardım Talebi”, *BCA*, 30.01.0.0/17.98.3, 9 Mart 1950.

“Kıbrıslı Türklerden Her Yıl 5 Kız Öğrencinin Hemşire ve Laborant Okullarında Parasız Olarak Okutturulması”, *BCA*, 30.18.1.2/123.73.16, 20 Eylül 1950.

“12 Öğretmenin Kıbrıs’ta Orta Dereceli Okullarda Görev Almalarına İzin Verilmesi”, *BCA*, 30.18.1.2/124.89.9, 22 Kasım 1950.

“Kıbrıs’taki Zلزle Felaketzedelerine Türkiye’nin Yaptığı 40.000 TL Yardım Dolayısıyla Büyük Britanya Büyükelçisi Sir Alexander Knoks Helm Tarafından Yazılan Teşekkür Mektubu”, *BCA*, 30.01.0.0/61.377.13, 13 Ekim 1953.

Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomat Arşivi

“Kıbrıs’ta Yaşanan Deprem Sonrası İrkdaşlarımıza Yapılmak İstenen Yardım” *BCA*, 37099-148553-161, 9 Nisan 1943.

“Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs’tan Yapılan Yardımlar”, *BCA*, 37353-150042-13, 28 Aralık 1943

“Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs’tan Yapılan Yardımlar”, *BCA*, 37353-150042-12, 14 Ocak 1944.

“Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere İngiliz Ordusunda Görevli Bazı Kıbrıslı Türk ve Rum Erleri Tarafından Yapılan Bağışlar”, *BCA*, 37353-150042-11, 19 Ocak 1944.

“Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere İngiliz Ordusunda Görevli Bazı Kıbrıslı Türk ve Rum Erleri Tarafından Yapılan Bağışlar”, *BCA*, 37353-150042-9-10, 14 Şubat 1944.

“Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs’tan Yapılan Yardımlar”, *BCA*, 37353-150042-6, 14 Mart 1944.

- “Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs Türkü Hacı Hafız Şefik Tarafından Yapılan Bağış”, *BCA*, 37353-150042-7, 3 Nisan 1944.
- “Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs’tan Yapılan Yardımlar”, *BCA*, 37353-150042-5, 3 Nisan 1944.
- “Türkiye’deki Depremzedelere Gönderilmek Üzere Kıbrıs’tan Yapılan Yardımlar”, *BCA*, 37353-150042-2, 23 Mayıs 1944.
- “Lefkoşa’da Yayınlanan Söz Gazetesi Sahibi Remzi Okan’ın Yardım Talebi”, *BCA*, 30.10.0.0/85.561.15, 19 Haziran 1944.
- “Türkiye’de Yaşanan Deprem Nedeniyle Kıbrıs’taki Türk ve Rum Gazetelerinde Çıkan Yazılar”, *BCA*, 37353-150042-114, 12 Haziran 1946.
- “Türkiye’de Meydana Gelen Deprem Dolayısıyla Kıbrıslı Soydaşlar Tarafından Kızılay’a Yapılan Para Bağışları”, *BCA*, 37353-150040-6, 1 Temmuz 1946.
- “Türkiye’deki Depremzedelere Kıbrıslı Türklerin Gönderdiği Yardımlar”, *BCA*, 37353-150040-21, 24 Temmuz 1946.
- “Kıbrıslı Türkler Tarafından Kızılay’a Yapılan Bağışlar”, *BCA*, 37353-150040-17, 27 Ağustos 1946.
- “Kıbrıslı Türkler Tarafından Eylül 1946’da Kızılay’a Yapılan Bağışlar”, *BCA*, 37353-150040-9, 1 Ekim 1946.
- “Deprem Felaketine Uğrayan Vatandaşlara Kıbrıslı Soydaşlar Tarafından Gönderilen Yardımlar” *BCA*, 37353-150040-2, 5 Mayıs 1947.
- Türkiye Cumhuriyeti Yılığ*, Matbuat Umum Müdürlüğü 1928-1929, İstanbul- Devlet Matbaası, 1929.

Sürelî Yayınlar

- “Kıbrıs Türkleri Başvekilimizi Davet Etiler”, *Milliyet*, 12 Eylül 1931.
- “Kıbrıs Türklerinin Deprem Kurbanlarına Yaptıkları Yardım”, *Ulus*, 26 Ocak 1944.
- “Kızılay’a Gelen İaneler”, *İstiklal*, 2 Kasım 1949, s.2.
- “Kızılay Haftası”, *İstiklal*, 3 Kasım 1949, s.1.
- “Türkiye Kızılay Derneği”, *İstiklal*, 11 Kasım 1949, s.4.

Kitaplar

- ARMAOĞLU, Fahir, *Kıbrıs Meselesi (1954-1959) Türk Hükümeti ve Kamuoyunun Davranışları*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1963.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1987.
- ASLAN, Zehra, “Tek Parti Döneminde Türkiye’nin Kıbrıs Politikasına Bakışı”, *Uluslararası Boyutlarıyla Kıbrıs Meselesi ve Geleceği Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 11-13 Aralık 2014, Gazimağusa.

- BİLGE, A. Suat, "Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Türkiye Sovyetler Birliği Münasebetleri", *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Cilt:1, Ankara 1987.
- BOZKURT, İsmail, "Kıbrıs'ın Tarihine Kısa Bir Bakış", *Avrupa Birliği Kışkırcısında Kıbrıs Me-selesi (Bugünü ve Yarını)*, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayını, Kısım 2, Ankara 2001.
- BULUT, Ümit, *Cumhuriyet Dönemi Deprem Tarihi*, Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık, İstanbul 2020.
- ÇEVİKEL, Nuri, *Kıbrıs'ta Osmanlı Mirası (1570-1960)*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul 2006.
- ESMER, Ahmet Şükrü, "Kıbrıs Dün, Bugün, Yarın", *Kıbrıs, Dün-Bugün-Yarın*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1975.
- GÜVENİR, Osman, *Dr. Fazıl Küçükle Geçen Günlerim Bir Lideri Anlatıyorum*, Selen Offset, Lefkoşa 2016.
- İSMAİL, Sabahattin- Birinci, Ergin, *Atatürk Döneminde Türkiye-Kıbrıs İlişkileri 1919-1938*, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, İstanbul 1989.
- KESER, Ulvi, *Kızılay Belgeleri Işığında Kıbrıs 1963-1974*, Türk Kızılay Derneği, Ankara 2010.
- Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*, Kıbrıs-Türk Kültür Derneği Yayınları, Ankara,1984.
- Lozan Barış Konferansı Tutanaklar ve Belgeler, C.2*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1993.

Makaleler

- AKGÜN, Sibel, "Atatürk Dönemi Türkiye ve Kıbrıs Türk Toplumu İlişkileri (1923-1938)", *The Journal of Academic Social Science Studies*, C.5, S.1, 2012, s.6.
- BAKAR, Bülent, "Zor Zamanlarında İyi Komşuluk Örneği: İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'den Yunanistan'a Yapılan Yardımlar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.24, 2008, s.432-433.
- BALIKÇIOĞLU, Emrah, "KKTC Milli Arşiv Belgeleri Işığında Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumunun (KATAK) Kıbrıs Türk Toplumu Yararına Yürüttüğü Faaliyetler (1943-1946)", *VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.1, Bahar 2019, s.33.
- ÇAPA, Mesut, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Yıllarında Kıbrıs'ta Eğitim Teşkilatı: Kıbrıs Şehbenderi Asaf Bey'in Raporu", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C.31, S.1, 2016, s.103
- EROĞLU, Hamza, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.18, S.54, Kasım 2002, s.739-740.
- KILIÇ, Fahri "Türkiye'den Kıbrıs'a Yapılan Eğitim Yardımı: Kıbrıs'ta Yeni Türk Alfabesinin Öğretimi", *Turkish Studies*, C.12, S.9, s.134.
- ÖKSÜZ, Hikmet, "Lozan'dan Sonra Kıbrıs Türklerinin Anavatana Göçleri", *Tarih ve Toplum*, C.32, S.187, 1999, s.36

SÜR, Özdoğan, "Türkiye'nin Deprem Bölgeleri", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.2, 1993, s.59.

ŞENOL, Celal, "Türkiye'de Meydana Gelen Büyük Depremlerin Yerleşme ve Demografik Yapı Üzerindeki Etkileri (1927-2020)", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, S.2, 2020, s.626.

EKLER

Ek-1: Kıbrıslı Türkler Tarafından Kızılay'a Bağış Olarak Gönderilen Yardım Karşılığında Düzenlenecek Makbuzlara İlişkin Resmi Yazı

TÜRKİYE
KIZILAY CEMİYETİ
UMUMİ MERKEZİ

TELEKRAF ADRESİ
KIZILAY - ANKARA

TELEFON: 1234 (GÜNÜMÜZ) | 1235 (UMUMİ KATILIM) | 1236 (UMUMİ MERKEZİ)

Ankara, 27.11.1946

№ 21132 Muhasebe. Özi bağış makbuzlarının gönderildiği R.

Dağılımları Yüksek Bakanlığımıza

15 Kasım 1946 gün ve 63644/2047 sayılı yazıları karşılığıdır:

1- Lefkoşa'da Kızılay yardım komitesi sekreterleri Dr. Siver ve Bayan Emine Otan adına, Bakanlıklarınca kendilerine gönderildiği bildirilen 405 No.lu 21245.8/3 lık muhasebe makbuzunu ikmalen bu kere yeniden tanzim edilmiş olan 410 No.lu E.1.-/4 lık bir kit'e makbuz ile,

2- Derneğimiz adına aşağıda adresleri yazılı Kıbrıslı İrkağlarımız tarafından Türkiye İq. bankasıyla bağış olarak gönderilen ve memnuniyetle alınan toplamca, C.90.12/4 ai karşılığında ayrı ayrı tanzim edilmiş makbuzlara kendilerine gönderilmesi ricasıyla ilişik olarak sunulmuştur.

Ancak, ayrıca malfufan gönderildiği bildirilen 20.-Türk Lirasının bulunmadığını arz ederiz.

Derin Saygılarımla
TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ
GENEL MERKEZ BAŞKANIYI.
C. Yılmaz

		Makbuz No.
Dr. Siver ve Bayan Emine Otan:		
Lefkoşa Kızılay yardım komitesi sekreterleri.	£.	1.-/- 410
Magnus Türk gücü sekreterliği	"	31.6/4 411
Limasol yardım komitesi sandık emini M.G.Köprülü....	"	59.6/- 412

27.11.46
Kıbrıs Konsolosluklarına

Posta No: 1234
Tarih: 27.11.1946
Kıbrıs: 4444
İmza: Zeynep

Ek-2: Kızılay'a Bağışta Bulunan Kıbrıslı Türkler Adına Düzenlenen Makbuzlara İlişkin Resmi Yazı

TÜRKİYE
KIZILAY CEMİYETİ
UMUMİ MERKEZİ

TELEGRAF ADRESİ
KIZILAY - ANKARA

TELEFON | 1254 HESLER | Ankara, 14 Eylül 1946
| 1250 | UMUMİ KATİPLİK | Yayıncılık
| | UMUMİ MÜHÜRÜ |

No. Muhasebe.
12051

Dışişleri Yüksek Bakanlığına

9 Eylül 1946 gün ve protokol 56746/1595 sayılı yazıları karşılığıdır:

Derneğimiz adına aşağıda isim ve adresleri yazılı Kıbrıs'daki İrkdaşlarımız tarafından İş bankasıyla bağış olarak gönderilen topluca, £.272.15/- ni memnuniyetle aldık. Karşılığında ayrı ayrı tanzim edilen makbuzları ilişik olarak sunuyoruz.

Bu hususta Yüksek Bakanlıklarınca gösterilen yakın alakadan cesaret alarak makbuzların, keşdilerine gönderilmesinin teminini ve Peşekkürlemlerimizin iblagına delislet buyurulmasını Üstün saygılarımızla rica ederiz.

TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ
GENEL MERKEZ BAŞKANI

İlişik: boş makbuz

			Makbuz No.
Bay Münür	: Kıbrıs Evkaf mürahhası	£. 2.-	403
Halksesi gazetesi:	Kıbrıs	£. 18.6/6	404
Dr.Ziver ve En.Emine Otanı:	Lefkoşa Kızılay	Yardım komitesi sekreterleri.£.248.8/3	405
Türk Bankası	: Lefkoşa	£. 2.-	406
Bay Orhan	: Lefkoşa Türk Bankası müdürü.	£. 1.-	407
		£.272.15/-	

19.9.46
K.A.
Carap.

Protokol 56746/1595
Tarih: 12.9.1946
Numarası: 3330
Durumu: Felçek

10.10.2001 tarih ve 32263788 sayılı Karar ile iptisil kıldırılmıtır

Ek-3: Türkiye'deki Depremzedelere Kıbrıs'tan Yapılan Yardımlara İlişkin Kızılay'ın Başlıca Gönderdiği Teşekkür Makbuzu

TÜRKİYE KIZILAY CEMİYETİ
UMUMİ MERKEZİ

TELEGRAF ADRESİ: KIZILAY

No: Muhasebe Üzö: Teşekkür mektubu gönderildiği Hk.
R393

K. L. L. Konsolosluğuna Hariciye Yüksek Vekaletine
23 E 1944

Protokol Dairesi Umum Müdürüğü ifadesiyle aldığımız 3.4.944
sıra ve 3507/488 sayılı yazıları esvebidir:
Zelzele felaketzedelerine yardım maksadile Kıbrıs Başkonsolosluğunuz vasıtasile gönderilen cemen 300 İngiliz ve 14 Şilin için müteberriler namına aynı ayri tanıis kilinen teşekkür mektubları ilişik olarak sunulmuştur.

Kıbrıs Başkonsolosluğunuz vasıtasile kendilerine gönderilmesine müteberrilerini rica ederiz.

Derin Şaygılarımla
Türkiye Kızılay Cemiyeti
Umumi Merkezi Reisi
Rana Kalkan

İlişigi: 91

12-10-2021 tarih ve 33363798 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.